ఎక్కువ తక్కువ కులాలు

భార్య కాపరానికిరాగానే మొగ్గవేసి, పల్లటీకొట్టి, సంపూర్ణంగా మారి మరొక మనిషి అయిపోయిన బాపతులో చేరాడు వెంకటేశ్వర్లు. బడితెలాగా వయస్సు వచ్చినతరవాతకూడా ఎక్కడో ఋష్యశృంగుడల్లే ఆడదానిమొహం ఎరగకుండా, ఆ సంభాషణ తెస్తేనే 'హరిహరీ!' అని చెవులు మూసుకున్న వెధవ అట్లా కాక ఏం చేస్తాడు లెమ్మనుకున్నారు స్నేహితులు. ఇంతవరకూ పెద్దవాళ్ళ చెప్పుచేతలలో ఉంటూ, నలుగురిచేతా మంచివాడూ, బుద్ధిమంతుడూ అనిపించుకుంటూ వచ్చినవాడు ఇంతలో పెళ్లాంవలలో పడ్డాడే అని విచారించారు అయినవాళ్ళు. అందులో వైపరీత్యం ఏమీలేదు. అట్లా కొంతకాలంపాటు ఉన్నతరువాత అదే సర్దుకుంటుంది లెమ్మన్నారు కొందరు విశాలహృదయులు.

మొత్తంమీద చూసేవాళ్లకు వెంకటేశ్వర్లులోని పరివర్తన ఏమీ బాగా కనిపించలేదు. తన ఒక్కడికే భార్య ఉన్నట్టూ, ఇతర పురుషు లెవరూ భార్యాసుఖం ఎరగరేమో అన్నట్టూ ప్రవర్తించటం మొదలుపెట్టాడు, వాడు. రాత్రీ పగలూ ఆ గదిలో కూర్చుని భార్యాభర్త లిద్దరూ అంతూ పొంతూలేని రాచకార్యం మాట్లాడేవాళ్లు. అందులో ఆవగింజంత అయినా ఇంకొకరికి భాగం ఉండేది కాదు. భార్యాభర్త లన్నతరవాత మూడో మనిషికి సంబంధించని విషయాలుండటంలో వింతలేదు. కాని వాళ్లు మాట్లాడే ఏ విషయంలోనూ ఎవ్వరికీ సంబంధం ఉండకపోవటం వింతే.

లోకమంతా తనభార్యను హింసించటానికి అవకాశంకోసం నిరీక్షిస్తున్నట్టూ, తాను ఆవిడకు అంగరక్షగా ఉన్నట్టూ ప్రవర్తించేవాడు వెంకటేశ్వర్లు. వాడు తన భార్యనుగురించి ఎవరితోనూ చర్చించేవాడుకాదు. తాను భార్యవల్ల సుఖపడుతున్నా, కష్టపడుతున్నాకూడా తన దగ్గిర వాళ్ళ సానుభూతి కోరవచ్చును. వెంకటేశ్వర్లుకు అటువంటి సానుభూతి

అవసరం లేనట్టు కనిపించింది. తానూ తన భార్యా సంబంధించిన చోట తన తల్లిదండ్రులూ, తోబుట్టువులూ, స్నేహితులూ-అందరూ పరాయి వాళ్ళే నన్నట్టుండేవాడు వాడు. 'నేను నా భార్యతో సుఖపడటం చూసి మీ రెవరూ ఓర్చలేకుండా ఉన్నారని నాకు తెలుసులే!' అన్నట్టుండేది వాడి వాలకం. ఈ క్షణం భార్యతో పకపకలాడుతూనే ఉండేవాడు, మరుక్షణం ఆ గదిదాటి ఇవతలపడి అంతలో గంభీరంగా ఐపొయ్యేవాడు. వాడి వెధవ గాంభీర్యం చూడగానే అందరికీ అరికాలిమంట నెత్తికివచ్చేది.

"అమ్మా, దానికి ఆకలి అవుతున్నదట అన్నంపెట్టూ?"

"నాన్నా, నా కొక రూపాయి ఇయ్యి!"

ఈ విధంగా అనేవాడు వెంకటేశ్వర్లు.

"దానికి ఆకలి అవుతూవుంటే నాతో అది చెప్పదుట్రా?" అనేదితల్లి.

"నేను బజారికిపోతున్నాను, ఏంకావాలో చెప్పరా!" అనేవాడు తండ్రి.

వాటికి సమాధానం ఉండేది కాదు.

దద్దమ్మ కనక వెంకటేశ్వర్లు భార్యమీది మోజువల్ల అయినవాళ్ళకు కాకుండాపొయ్యే ప్రయత్నం చేశాడు. కాని హైమవతి భర్తకోసం తన వాళ్ళను వదులుకోలేదు. ఆమె వారాని కొకసారి పుట్టింటికి ఏడెనిమిది పేజీల ఉత్తరం రాసేది. తన సుఖపురోజులన్నీ పుట్టింటోనే వెళ్ళిపోయి నట్టూ, వాటిని తలుచుకోవటం తప్ప తనజీవితానికి ఇక ఏమీ మిగిలి లేనట్టూ, భర్తతో చెప్పుకునేది. అందుకని వెంకటేశ్వర్లు పెళ్ళాన్నిచూసి చాలా జాలిపడేవాడు. భార్యకు తన ఇల్లు మళ్లీ పుట్టిల్లంత సుఖంగా చెయ్యాలనీ, ఆమెకు గతం జ్ఞాపకం రాకుండా చెయ్యాలనీ చాలా ప్రయత్నం చేశాడు. తన ప్రయత్నం ఒక్కరవ్వయినా ఫలించకపోవటం చూసి వాడికి నిస్పృహ కలగలేదు—వెనకటి ప్రయత్నమే రెట్టింపైంది.

తన ప్రవర్తనా, తన భార్యప్రవర్తనా ఎవ్వరూ మెచ్చుకోవటంలేదని వెంకటేశ్వర్లుకు నమ్మకంగా తెలిసినప్పుడు వాడు భార్యతో ఆ విషయం

చెప్పి. 'వీళ్లు ఓర్వలేనివాళ్ళని నాకు తెలుసును. అందుకనే నేను మొదటి నుంచీ వాళ్లను లక్ష్యం చెయ్యటం లేదు!' అన్నాడు. వాళ్లు ఆమోదించని దీది తన నిర్లక్ష్యమేనని వాటి మట్టిబుర్రలోకి ఎక్కలేదు.

"ఏమైనా చెప్పండి. నాకు మీరైనట్టు మీవాళ్ళంతా ఎందుకవుతారు?" అన్నది హైమవతి.

"అవును మరి!" అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు మనస్ఫూర్తిగా. తనభార్య తన్నుకూడా తన ఆప్తవర్గంలో చేర్చినందుకు తనకు గలిగిన ఆనందాన్ని వాడు భార్యకు ఏమాత్రమూ తెలియనివ్వలేదు!

ఇట్లా కొంతకాలం గడిచింది. వెంకటేశ్వర్లు తండ్రి చనిపోయినాడు. ఆయన పోగానే తెర తొలగించి నట్టయింది. ఆ పెద్దముండాకొడుకు బతికి ఉన్నంతకాలమూ గుంభనగావున్న వ్యవహారాలు చెరువు యెండితే చేపలు బయటపడినట్టు బయటపడినై. ఆస్తి, అప్పూ ఇంచుమించు చెరి సగం అయినై. చూస్తుండగానే వసంతకాలం దాటిపోయి వడగాడ్పులు వచ్చినట్టు వెంకటేశ్వర్లు కాపరం సంపదనించి దారిద్ర్యానికి దిగింది.

హైమవతి మాత్రం దారిద్ర్యానికి తల ఒగ్గలేదు. ఆమె తన ఖర్చులేవీ తగ్గించుకో తలచలేదు. తన చీరలూ, తన నగలూ, తన కాఫీ, తన చిల్లర ఖర్చులూ-వీటికి ఏవిధమైన ఆటంకం వచ్చినా ఆమె సహించేటట్టు కనిపించలేదు. అంతటితో ఊరుకున్నా బాగుండిపోను, ఆమె తన అత్తగారు అవలంబిస్తున్న జాగ్రత్తను చూసి రోసింది. ఆమె పొదుపును చూసి ఎగతాళి చేసింది.

భార్యమూలాన వెంకటేశ్వర్లు తన దారిద్ర్యాన్ని చూసి సిగ్గుపడ్డాడు. వాడు తన దారిద్ర్యానికి గర్వించి ఉండవలసిందని నా భావం కాదు, కాని వట్టి పరిహాసాలకూ, రోతకూ వడిసి తొలగిపొయ్యేది కాదు దారిద్ర్యం. హైమవతి తనకు దారిద్ర్యం లేనట్టు నటించినంతమాత్రం చేత లేకుండాపొయ్యేదికూడా కాదు.

దారిద్ర్యం తొలగిపొయ్యే సాధన ఏమీ చెప్పలేదు. తానుమాత్రం దాన్ని గుర్తించటానికి నిరాకరించింది. దాని ఛాయాలేశం తనకంట పడ్డా విసుక్కున్నది. తనభర్తను దాన్ని గుర్తించటానికికూడా నైతిక బలం లేని వాణ్ణి చేసి కూర్చోపెట్టింది. వెంకటేశ్వర్లు ఎక్కడినించి తెస్తాడో ఎట్లా తెస్తాడో! తనకు ఇంతకాలమూ జరుగుతూ వచ్చినట్టు జరపటమే ఆమెకు కావలసినది.

ఈఏర్పాటుకు వెంకటేశ్వర్లు ఆమోదించాడు. "మానాన్న జరపలేదా? నేనుమాత్రం ఎందుకు జరపరాదూ? ఇంకా ఇల్లూ, కొంత పొలమూ ఉందికదా!" అనుకున్నాడు వాడు. అదికూడా అయిపోయిన తరవాత అప్పుడే పడవచ్చును పడే దిగులంతా!

వెంకటేశ్వర్లు తల్లికి ఈ ఏర్పాటు రుచించలేదు. తనకోడలు వందల రూపాయలనుగురించీ, యాభై రూపాయల ఉద్యోగాలనుగురించీ తేలికగా మాట్లాడే మాటలు అమెకు దుస్సహంగా తోచినై. ఒక వందరూపా యలు అప్పుతేవటమన్నా, యాభై రూపాయల ఉద్యోగంకోసం తనభర్త ప్రయత్నం చెయ్యటమన్నా ఆపిల్ల మనస్సుకు అని ఉండలేదు. ఏదోవంక పెట్టి తల్లి పెద్దకూతురి దగ్గిరికి వెళ్ళి, మళ్ళీ తిరిగిరాలేదు. అత్తగారి పొదుపుతనానికి ముచ్చటపడి అల్లుడు ఆవిడను వెళ్ళనివ్వలేదు.

వీరమ్మతల్లి వెంకటేశ్వర్లుగారి ఇంటో పాలూ, పెరుగూ పోస్తూండేది. ఎప్పుడైనా తల్లి రావటానికి వడనిరోజున వీరమ్మే తట్ట నెత్తినపెట్టుకుని పాలూ, పెరుగూ తెస్తూండేది. వాళ్ళది బస్తీకి అరమైలు దూరంలో ఉన్న ఒక చిన్న పల్లెటూరు.

వీరమ్మను వాళ్ళఊళ్ళోనే ఇచ్చారు. ఆ పిల్ల అత్తవారికికూడా పాడి ఉంది. తల్లి పాలు, పెరుగు అమ్మకం మానుకున్నతరవాత ఆవాడికలన్నీ కూతురు తీసుకుంది. ఆ కారణంచేత వీరమ్మ మళ్ళీ నాలుగుసంవత్సరాలకు తట్ట నెత్తిన పెట్టుకుని రాగానే ఆమె తల్లి వాడికలవాళ్ళంతా వీరమ్మను

గుర్తించారు. వయస్సు వచ్చినతరవాత వీరమ్మ చాలా నిండుగా అందంగా తయారయిందనుకున్నారు—ఒక్క వెంకటేశ్వర్లు తప్ప. వాడికళ్ళు పర స్త్రీని చూడటంమాని చాలా రోజులైంది. అటువంటిది ఎప్పుడైనా ఉండేఉంటే.

పాపం! వీరమ్మమటుకు ఈసారి ఒక్క వెంకటేశ్వర్లునే చూసింది. ఇంకెవర్నీ చూడలేదు. నాలుగేళ్ళయిన తరవాత వాడు కనిపించగానే ఆ పిల్లకు నేత్రపర్వం అయినట్టయింది. నాలుగు సంవత్సరాల క్రితం వాణ్ణి చూసినప్పుడు కలగని ఆనందం ఏదో కలిగింది వీరమ్మకు.

వీరమ్మ వెంకటేశ్వర్లును ప్రేమించిందని చెప్పాలి, కావ్యభాషలో చెప్పవలసివస్తే. కాని వీరమ్మప్రేమకూ, మనం సాధారణంగా ఊహించుకునే ప్రేమకూ ఏమీ సంబంధంలేదు. ఈ ప్రేమవెంట నిట్టూర్పులు మననమూ, విరహమూ లేవు. ఈప్రేమకు అర్థంలేదు, కారణంలేదు. అన్నిటికన్నా ముఖ్యమైన దేమంటే వీరమ్మకే తెలియదు. తను వెంకటేశ్వర్లును ప్రేమిస్తున్నట్టు. అది ప్రయత్నపూర్వకంగా వీరమ్మ తెచ్చిపెట్టుకున్నది కాదు. కొమ్మ చివరను పువ్వు ఎంత సహజంగా, నిరాడంబరంగా, నిశ్శబ్దంగా అంకురిస్తుందో, వీరమ్మహృదయంలో ఆ ప్రేమభావం అంత సహజంగానూ, అప్రయత్నంగానూ అంకురించింది. వెంకటేశ్వర్లుకోసం ఒక్కపూట భోజనంగాని ఒక్కగంట నిద్రగాని త్యాగంచెయ్యాలని వీరమ్మకు తట్టి ఉండదు.

తనలో కలిగినట్టయినా స్పష్టంగా తెలుసుకోలేని భావాన్ని దాచిపెట్టటానికి వీరమ్మ ఎట్లా ప్రయత్నంచేస్తుంది కనకా? ఆ గొల్లపిల్ల తన భర్త వంక మెరిసేకళ్ళతో చూడటం హైమవతి గమనించింది.

“ఏమిటే అట్లా చూస్తావూ? ఆయన మొహాన కోతులాడుతున్నయ్యా” అని అడిగింది హైమవతి.

వీరమ్మ నవ్వుతూ “ఏందండి అమ్మగారూ!” అన్నది.

"అది మాయింటో పాలూ, పెరుగూ పోస్తూ ఉండేదిలే!" అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు. వీరమ్మ స్థితి ఏమాత్రమూ అర్థం చేసుకోకుండా. అతడి గొంతునుపట్టి హైమవతి కొంతధైర్యం తెచ్చుకుంది కాని వీరమ్మను క్షమించలేకపోయింది. ఆనాడు మొదలు అవకాశం దొరికినప్పుడల్లా హైమవతి వీరమ్మను అమిత అగౌరవంగా చూసి. ఆ పిల్లతో అమిత పరుషంగా మాట్లాడేది. నాలుగు రోజుల్లో వీరమ్మకు హైమవతిమీద దురభిప్రాయం కలిగిపోయింది.

వీరమ్మ వాడిక ప్రారంభించి వారంకాగానే డబ్బులడిగింది. డబ్బులు లేవు. తరవాత చూశాంలే పొమ్మన్నది హైమవతి.

"వారాని కొకపాలయినా డబ్బులివ్వండమ్మగారూ? మా అత్తమ్మ చంపుద్దీ!" అని బతిమాలింది వీరమ్మ.

"చంపితే చావు!" అన్నది హైమవతి నాజూకుగా.

ఈ ఏర్పాటుప్రకారం నెలరోజులు గడిపింది హైమవతి. ఆలస్యంగా పాలుతెస్తున్నదని వంకపెట్టి హైమవతి డబ్బు విరగకోస్తానన్నది. వీరమ్మ నవ్వులకింద తీసుకుంది.

ఒకనాడు వెంకటేశ్వర్లు "పాలదాని కేమివ్వాలి?" అని భార్యనడిగితే హైమవతి సగానికి సగం చెప్పింది. వీరమ్మ నిర్ఘాంతపోయింది.

"మీరు డబ్బులు ఆలస్యంగా ఇచ్చి నాకు తిట్లు తగిలించిందిగాక డబ్బు తిరగ్గోత్తావంటమ్మా. ఏంన్యాయమండీ!" అని సౌమ్యంగానే అన్నది వీరమ్మ.

హైమవతి మాటలు తూలింది.

"మీరిచ్చే డబ్బులేమో ఇట్టా పారెయ్యండి. దీనితోనే ఉట్టిగట్టు కూరేగుతామా? ఇట్టాఅయితే మీ రింకోచోట పోయించుకోండి. నావల్ల కాదు. ఈయమ్మగారితో యెవరేగుతారు బాబూ!" అంది వీరమ్మ.

వెంకటేశ్వర్లు ఆనాడు తన నవనాగరిక భార్యకంటె ఎన్నోరెట్లు నిండైన ఆడదాన్ని చూశాడు. వీరమ్మ కోపంలోకూడా అందం ఉంది.

హైమవతి ఆగ్రహం వికారంగా ఉంది. వీరమ్మ తన కెంతకోపం వచ్చిందో అంతే ప్రకటించింది, ముచ్చటగా. దానిముందు హైమవతి పెట్టిన 'పోజు' పరమ అసహ్యంగా తోచింది వాడికే!

వెంకటేశ్వర్లు మాట్లాడకుండా వీరమ్మకు ఇవ్వవలిసిన డబ్బంతా ఇచ్చి "పిచ్చికళలుపోక, మామూలుప్రకారం పాలుపోస్తూ ఉండు!" అన్నాడు.

"ఏమిచ్చారూ?" కేకపెట్టింది హైమవతి పాలుకాస్తూ.

"నువ్వు చెప్పినట్టే ఇచ్చాను" అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు.

"ఎక్కడికో వెళ్లుతున్నట్టున్నారే!" అంది హైమవతి.

"కాఫీహోటలుకు కాదు. ఇప్పుడే వస్తాను — కాఫీ అయ్యేలోపల!" అంటూ వెంకటేశ్వర్లు తల వాకిలిదగ్గిర వీరమ్మను కలుసుకున్నాడు.

"వీరమ్మా! నీకు అమ్మగారితో ఏంపని? కాస్త డబ్బులకు ఆలస్యం అవుతుంది. నీకు అభ్యంతరంలేకపోతే పాలుపోస్తూ ఉండు. అది ఏమన్నా అంటే వినిపించుకోకు" అన్నాడు.

"సరేలెండి అయ్యగారూ!" అంది వీరమ్మ. ఆపిల్ల వీధిమలుపు తిరిగే వరకూ ఆమెవంకనే చూస్తూ నిలబడ్డాడు, వెంకటేశ్వర్లు. వీరమ్మ ఈలోపల రెండుసార్లు వెనక్కు తిరిగి చూసింది.

మార్నాడు పాలుతెచ్చినప్పుడు వీరమ్మతో హైమవతి "ఏమే సిగ్గుమాలినదానా, మళ్ళా ఏమని వచ్చావు — రానని" అని అడిగింది. ఆమాట అడగటానికి అవకాశం దొరకగానే తన భార్య ఆ అవకాశాన్ని వెంటనే వినియోగపరుచుకోవటం వెంకటేశ్వర్లు గమనించాడు. వాడికి తన భార్య స్వరూపం అర్థం కావటానికి ఒక అనామకురాలు వీరమ్మ కావలిసి వచ్చింది!

వీరమ్మ ఆ తరవాత మళ్ళీ డబ్బులు అడగలేదు. బస్తీకి వచ్చేవారిలో ఇంకొక అరసోలెడు నీళ్లు కలవటంవల్ల అత్త బాధ తీరిపోయింది. ఆ తరవాత వెంకటేశ్వర్లు డబ్బులిచ్చినా ఫరవాలేదు, మానినా ఫరవాలేదు.

అప్పుడప్పుడూ కోడలి చేతికి కూరలిచ్చి పంపేది వీరమ్మ అత్త. అమ్మకుని రమ్మని. "మా దొడ్లో కాసినై తీసుకోండి!" అని వీరమ్మ ఆ కూరలు కాస్తా వెంకటేశ్వర్లుగారింట్లో పడేసిపొయ్యేది.

"ఏమి అనుగ్రహం!" అని ఎగతాళిచేసేది హైమవతి. కాని నిరాకరించేది కాదు. ఒక్కొక్కనాడు కూరలేకుండా భోజనం చెయ్యవలసిన పరిస్థితులు కూడా కలిగినై వారింట.

ఆ కూరలతాలూకు డబ్బులు వీరమ్మ ఎట్లా వసూలుచేసేదో వీరమ్మకే తెలియాలి.

* * *

"నువ్వు రేపటినించి రాకు. మళ్ళీ ఆదివారం దాకా నేను ఊళ్ళో ఉండను!" అని చెప్పింది హైమవతి వీరమ్మతో ఒకనాడు.

కాని వీరమ్మ మర్నాడువచ్చి "అయ్యగారూ, పాలుతీసుకోరూ?" అని అడిగింది. వెంకటేశ్వర్లు పాలుతీసుకుని అశ్రద్ధగా ఎక్కడో పెడితే పిల్లి తాగిపోయింది, ఒలకపోసినన్ని ఒలకపోసి.

ఆనాడల్లా వెంకటేశ్వర్లు మనస్సు వీరమ్మవైపు ఊగుతూఉండింది. వీరమ్మమీద వాడికి ప్రేమ కలిగిందనటం అతిశయోక్తి అవుతుంది—ప్రేమ అనేదాన్ని వెంకటేశ్వర్లు నిర్వచించేదాన్నిబట్టి. కాని వీరమ్మ వాణ్ణి ఆకర్షించుతున్నది. అది ఇప్పటిమట్టుకు కృతజ్ఞతాస్వరూపంలో వాడి హృదయాన్ని ఆవరించి ఉంది. వీరమ్మ, బ్రాహ్మణస్త్రీ—కనీసం నాగరిక స్త్రీ అయి ఉండకూడదూ? తక్కువకులం మనిషిని ఊరికే స్పృశించటమే రోత! ప్రేమించటం ఎట్లా? మరి ఈ సంగతి వీరమ్మవైపు ఊగే తన మనస్సు ఎరగదా?

మర్నాడు వీరమ్మ వచ్చినప్పుడు ప్రాణాలన్నీ బిగబట్టుకుని వణుకుతున్న గొంతుతో "ఏమే, పిల్లా?" అన్నాడు. వీరమ్మ ఒక్కసారి అతనివైపు కళ్ళెత్తివేసి తనతట్టమీద గుడ్డ కప్పుకుంటున్నది.

ఇక వ్యవహారం తన చెయ్యి దాటిపోయింది. ఇప్పుడు తాను వెనకాడితే వీరమ్మ తన్ను వట్టి వాజమ్మకింద గణిస్తుంది. వెంకటేశ్వర్లు సాహసించి ఆ పిల్ల పక్కనే కూర్చుని ఆమెచుట్టూ చెయ్యివేశాడు.

"ఊరుకోండి!" అంది వీరమ్మ. అంతే. అంతకంటే ఏమీ అనలేదు. ఏమంటుంది ? ఆ మాటయినా వాణ్ణి వారిస్తూ అన్నమాట కాదు. వాడి క్షేమంకోసమే హెచ్చరించుతూ అన్నమాట.

పాపం, వీరమ్మ వాణ్ణి ఎట్లా నివారిస్తుంది ? ఆమెకు వాడి సాన్నిధ్యంలో నీతేమిటో తెలియదు; ఆత్మాభిమానం లేదు. లోకభయంకూడా లేదు. ప్రతి మనిషినీ అట్లా చెయ్యగల మనిషి ఇంకొకడు. లేక ఇంకొకతె ఉంటుందని మనం నమ్మదాం. వీరమ్మ తనను తను వెంకటేశ్వర్లుకు ఎంత నిష్కల్మషమైన మనస్సుతో అర్పించుకుందో, వాడామెను అంత నిష్కల్మషంగా స్వీకరించలేదు. తను తప్పుచేస్తున్నాననే నమ్మకమూ, వీరమ్మను తాత్కాలికంగానన్నా హృదయపూర్వకంగా ప్రేమించటం లేదనే నమ్మకమూ వాడికి ఏమూలో ఉండింది.

కాని పర్యవసానం — వాడి మనస్సు వీరమ్మద్వారా పొందలేని తృప్తి వాడి శరీరం పొందింది. వీరమ్మయొక్క ఆధిక్యత వాడి శరీరమైనా గుర్తించింది. తన్ను తను ఇచ్చేసుకునే నేర్పు హైమవతి దగ్గిర లేదు మరి. కాని హైమవతి పాలుపోసి పెంచిన వెంకటేశ్వర్లు అంతరాత్మ ఒకంతట వీరమ్మపక్షం కావటం ఎట్లా ?

ఇట్లా కొంతకాలం జరిగితే ఏమయి వుండేదో చెప్పలేం. హైమవతి ఊరికి వెళ్ళిన నాలుగోరోజే ఈ రంకుతనం బయటపడ్డది. ఆనాడు వీరమ్మ ఆడబిడ్డ వీరమ్మవెంట బస్తీకి వచ్చింది. ఆ ఆడబిడ్డను వాకిట్లో ఉండమని చెప్పి వీరమ్మ లోపలికి వచ్చింది. వెంకటేశ్వర్లు వీరమ్మతట్టదింపి ఆమెను ఎంతో ఉత్సాహముతో దగ్గిరికి లాక్కుని తన రొమ్ముకు అదుముకున్నాడు—వీరమ్మ వాకిట్లోఉన్న ఆడబిడ్డసంగతి చెప్పేలోపల. అతను

వీరమ్మను వదలి పెట్టేలోపల ఆ ఆడబిడ్డే లోపలికి చక్కావచ్చి చూడ వలసింది కాస్తా చూసింది !

ఆ వెర్రిబాగుల మనిషి అక్కడే అరిచి అల్లరిచేసి ఉండకపోతే ఆ చుట్టుపక్కల ఇళ్ళవాళ్ళకీ, ఆ ద్వారా హైమవతికీ ఇదంతా తెలిసి ఉండకపోను !

ఇంతకూ లోకానికీ హైమావతికిన్నీ తెలిసిన తప్పల్లా వెంకటేశ్వర్లు వీరమ్మను కౌగిలించుకున్నాడని. హైమవతి ఆ కాస్త తప్పూ క్షమించ లేకపోయింది. తను తన భర్తకోసం నిర్మించి ఉంచిన ఆదర్శాలను వెంక టేశ్వర్లు అతిక్రమించాడు ! ఎంత అతిక్రమించాడనే ప్రశ్నేలేదు.

ఇప్పటికి నాలుగుమాసాలు గడిచినై. హైమవతి గతాన్ని ఇప్పట్లో మరిచిపొయ్యే లక్షణాలు కనిపించవు.

పోతే వీరమ్మను ఆ కోపంమీద మామగారూ, అత్తగారూ, మొగుడూ అప్పటికి చావగొట్టినా ఆ తరవాత సులభంగానే క్షమించారు. వీరమ్మ సంసారం మామూలుకు భిన్నంలేకుండా వెళ్ళిపోతున్నది. జరిగిపోయిన దాన్ని తలుచుకునే వాళ్లెవరూ లేరు, ఆ తక్కువ కులంలో !